

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 28 maj 1929 kl. 11 f. m.

Sammansatt stats- och bankoutskotts utlåtande, nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående organisation av undersökningarna av svenska landsmål, ortnamn och folkminnen ävensom i ämnet väckta motioner.

Uti den till riksdagen den 4 januari 1929 avlätna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1929/1930 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet, föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition angående anslag till undersökning av svenska dialekter, ortnamn och folkminnen, under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1929/1930 beräkna för ändamålet ett extra anslag av 4,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t genom en den 15 februari 1929 dagtecknad proposition, nr 115, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att *dels* medgiva, att ledningen av undersökningarna av svenska landsmål, ortnamn och folkminnen må organiseras i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 15 februari 1929 angivit,

dels medgiva, att för ledningen av och arbetet vid folkmåls-, ortnamns- och folkminnesundersökningarna må från och med den 1 juli 1929 inrättas följande personliga tjänster, vilkas innehavare skola från allmänna indragningsstaten åtnjuta avlöning på sätt nedan sägs enligt bestämmelserna i gällande avlöningsreglemente för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, nämligen:

för docenten, filosofie doktorn Anders Herman Geijer såsom ledare av folkmålsundersökningen, lönegraden B 30,

för docenten, filosofie doktorn Johan Alfred Götling såsom medarbetare vid folkmålsundersökningen, lönegraden B 28,

för filosofie doktorn Lars Levander såsom medarbetare vid folkmålsundersökningen, lönegraden B 28,

för lektorn, filosofie doktorn Sven Julius Swenning såsom medarbetare vid folkmålsundersökningen och ledare av det sydsvenska undersökningsområdet, lönegraden B 30,

för docenten, filosofie doktorn Gustav Fredrik Jöran Sahlgren såsom ledare av ortnamnsundersökningen, lönegraden B 30,

för docenten, lektorn, filosofie doktorn Karl Hilding Celander såsom ledare av folkminnesundersökningen, lönegraden B 30,

för docenten, filosofie doktorn Carl Wilhelm von Sydow såsom medarbetare vid folkminnesundersökningen, lönegraden B 28;

dels föreskriva, att nu nämnda personer skola vara skyldiga att i tillämpliga delar underkasta sig ej mindre de i nyssberörda avlöningsreglemente stadgade villkoren och bestämmelserna än även 1907 års lag angående civila tjänst innehavares rätt till pension jämte de i anslutning till samma lag i pensionshänseende utfärdade bestämmelserna för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk;

dels medgiva, att Swenning och Celander må med familjepensionsrätt kvarstå i statens pensionsanstalt efter den 1 juli 1929, med iakttagande därvid att de skola tillhöra nämnda anstalt med oförändrat delaktighetsbelopp samt med de rättigheter och skyldigheter i övrigt, vilka tillkomma delägare, som innehar befattning, med vilken är förenad skyldighet att tillhöra anstalten;

dels till bestridande av ortnamnsnämndens kostnader för vissa i samband med ortnamnsforskningen stående vetenskapliga arbeten å allmänna indragningsstaten anvisa ett årligt belopp av 4,000 kronor, att utgå under den tid, Sahlgren innehar sin ovan omförmälda personliga befattning;

dels ock till bestridande av ortnamnsnämndens kostnader för vissa namnregleringsärenden m. m. under åttonde huvudtiteln under rubrik M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m. för budgetåret 1929/1930 anvisa ett extra anslag av 2,500 kronor, att utgå enligt den fördelning och i enlighet med de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva.

Propositionen har hänvisats, i vad den avser anslag under åttonde huvudtiteln till bestridande av ortnamnsnämndens kostnader för vissa namnregleringsärenden m. m., till statsutskottet samt i övrigt till bankoutskottet. Efter överenskommelse mellan statsutskottet och bankoutskottet har propositionen behandlats av sammansatt utskott.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen

dels en inom första kammaren av herrar *Björck* och *Reuterskiöld* väckt motion (I: 253), däri hemställts, att riksdagen, med upptagande i riksstaten för budgetåret 1929/1930 av anslag under enahanda rubriker och till samma belopp som för innevarande år utgått till de olika ändamål, som i propositionen nr 115 omförmålas, måtte avslå Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *Westman* (I: 256) och den andra inom andra kammaren av herr *Olsson* i Mora (II: 396), däri hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av Kungl. Maj:ts förslag till organisation av undersökningarna av svenska landsmål, ortnamn och folkminnen att vid landsmålsarkivet i Uppsala på allmänna indragningsstaten beviljas medel till en landsmålsarkivarie i lönegraden B 20 (5,652 kronor) och ett kvinnligt biträde i lönegraden B 6 (2,484 kronor) eller sammanlagt 8,136 kronor;

dels en inom andra kammaren av herr *Sköld* väckt motion (II: 397), däri hemställts, att riksdagen ville besluta att

dels uttala, att vid organiserandet av ledningen för undersökningarna av svenska landsmål, ortnamn och folkminnen de jämkningar måtte vidtagas i Kungl. Maj:ts förslag, som i motionen förordats;

dels medgiva inrättandet åt docenten, filosofie doktorn Carl Wilhelm von Sydow av en personlig professur i folkminnesforskning vid Lunds universitet, vars innehavare skall från allmänna indragningsstaten åtnjuta avlöning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 6 juni 1925 nr 211 angående villkor och bestämmelser beträffande avlöningsförhållanden för professorer m. fl. vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet;

dels medgiva, att för ledningen av och arbetet vid folkmåls- och ortnamnsundersökningarna må från och med den 1 juli 1929 inrättas följande personliga tjänster, vilkas innehavare skola från allmänna indragningsstaten åtnjuta avlöning på sätt nedan sägs enligt bestämmelserna i gällande avlöningsreglemente för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, nämligen:

för docenten, filosofie doktorn Anders Herman Geijer såsom ledare av folkmålsundersökningen, lönegraden B 30,

för docenten, filosofie doktorn Johan Alfred Götlind såsom medarbetare vid folkmålsundersökningen, lönegraden B 28,

för filosofie doktorn Lars Levander såsom medarbetare vid folkmålsundersökningen, lönegraden B 28,

för lektorn, filosofie doktorn Sven Julius Swenning såsom medarbetare vid folkmålsundersökningen och ledare av det sydsvenska undersökningsområdet, lönegraden B 30,

för docenten, filosofie doktorn Gustav Fredrik Jöran Sahlgren såsom ledare av ortnamnsundersökningen, lönegraden B 30;

dels föreskriva, att nu nämnda personer skola vara skyldiga att i tillämpliga delar underkasta sig ej mindre de i nyssberörda avlöningsreglemente stadgade villkoren och bestämmelserna, än även 1907 års lag angående civila tjänst innehavares rätt till pension jämte de i anslutning till samma lag i pensionshänseende utfärdade bestämmelserna för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk;

dels medgiva, att Swenning må med familjepensionsrätt kvarstå i statens pensionsanstalt efter den 1 juli 1929, med iakttagande därvid att han skall tillhöra nämnda anstalt med oförändrat delaktighetsbelopp samt med de rättigheter och skyldigheter i övrigt, vilka tillkomma delägare, som inneha befattning, med vilken är förenad skyldighet att tillhöra anstalten;

dels till bestridande av ortnamnsnämndens kostnader för vissa i samband med ortnamnsforskningen stående vetenskapliga arbeten å allmänna fördragningsstaten anvisa ett årligt belopp av 4,000 kronor, att utgå under den tid, Sahlgren innehar sin ovan omförmälda personliga befattning;

dels till bestridande av ortnamnsnämndens kostnader för vissa namnregleringsärenden m. m. under åttonde huvudtiteln under rubrik M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m. för budgetåret 1929/1930 anvisa ett extra anslag av 2,500 kronor, att utgå enligt den fördelning och i enlighet med de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva;

dels till bestridande av avlöning åt en arkivarie hos Gunnar Olof Hyltén-Cavallius' stiftelse för svensk folkminnesforskning vid Lunds universitet under åttonde huvudtiteln under rubrik M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m. för budgetåret 1929/1930 anvisa ett extra anslag av 6,000 kronor, att utgå i enlighet med de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva;

dels ock till bestridande av avlöning åt en arkivarie hos institutet för folkminnesforskning vid Göteborgs högskola under åttonde huvudtiteln under rubrik M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m. för budgetåret 1929/1930 anvisa ett extra anslag av 6,000 kronor, att utgå i enlighet med de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Engberg* väckt motion (II: 403), däri — under förutsättning att riksdagen skulle ställa sig avvisande mot de föreliggande positiva förslagen såsom en helhet — hemställt, att det i Kungl. Maj:ts proposition nr 115 framlagda förslaget må bifallas, åtminstone i vad det avser upprättande från och med den 1 juli 1929 av en personlig tjänst i lönegraden B 30 för docenten, filosofie dok-

toru Gustav Fredrik Jöran Sahlgren såsom föreståndare för undersökningen av svenska ortnamn.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för den framlagda propositionen ävensom för de i ämnet väckta motionerna, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen och motionerna.

Sedan gammalt hava i Sverige vetenskapliga undersökningar bedrivits beträffande våra olika *folkmål*. Sedermera har *ortnamnsforskningen* framträtt, och slutligen hava jämväl *folkminnesundersökningarna* hunnit att intaga en betydelsefull plats i det vetenskapliga arbetet.

Hittillsvarande statsunderstöd åt folktraditionsforskningen.

Även från statens sida har sedan åtskilliga år understöd i viss utsträckning lämnats här ifrågavarande ändamål. För budgetåret 1928/1929 utgår sålunda *dels* till fortsatt systematisk undersökning av svenska folkmål, bedriven från det s. k. landsmålsarkivet i Uppsala, ett extra anslag av 28,650 kronor, *dels* till systematisk undersökning av sydsvenska folkmål, bedriven genom centralstyrelsen för landsmålsföreningarna i Lund, ett extra anslag å 3,500 kronor, *dels* till arvode åt ortnamnskommitténs sekreterare med erforderliga biträden ett extra anslag av 8,000 kronor, (varjämte vissa kostnader för kommittén — för budgetåret 1927/1928 uppgående till något över 2,000 kronor — för dagarvoden och reseersättningar med anledning av arbetena med namnregleringsärenden bestridas från åttonde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga), *dels ock* till bidrag till utgifter för en stiftelse vid universitetet i Lund för svensk folkminnesforskning (Gunnar Olof Hyltén-Cavallius' stiftelse för svensk folkminnesforskning) ett extra anslag av 9,000 kronor. Summan av de i riksstaten för budgetåret 1928/1929 för här ifrågavarande ändamål anvisade anslagen uppgår sålunda till 49,150 kronor, vartill kommer nyssberörda belopp å något över 2,000 kronor från anslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

Vidare hava under senare år, från och med år 1926, understöd av *lotterimedel* för här ifrågavarande forskningar blivit av Kungl. Maj:t beviljade till ganska avsevärda belopp.

Sålunda beviljades den 26 mars 1926 till landsmålsarkivet i Uppsala 70,200 kronor, till Hyltén-Cavalliusstiftelsen i Lund 19,500 kronor, till landsmålsföreningarn i Lund 21,450 kronor, till institutet för folkminnesforskning vid Göteborgs högskola 29,250 kronor, till ortnamns- och dialektforskningen vid Göteborgs högskola 10,400 kronor samt till nordiska museet något över 124,000 kronor.

Genom beslut den 22 april 1927 beviljades till ortnamnskommittén, som jämte sydsvenska ortnamnsällskapet och institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola ansökt om ett belopp av 400,000 kro-

nor att förbrukas under tio år, ett belopp av 40,000 kronor, och genom beslut den 31 mars 1928 beviljades vidare ortnamnskommittén ett belopp av ytterligare 40,000 kronor att användas för ortnamnsforskningen.

Vidare beviljades genom beslut den 31 mars 1928 ett belopp av 100,000 kronor till landsmålsarkivet i Uppsala, Hylltén-Cavalliusstiftelsen i Lund och institutet för folkminnesforskning vid Göteborgs högskola gemensamt att användas till folkminnesundersökningar.

Slutligen beviljade Kungl. Maj:t genom beslut samma dag ett belopp av 100,000 kronor till nordiska museet för bedrivande av allsidiga undersökningar av äldre svensk folkkultur och folktradition.

Riksdagens
skrivelse
1919.

Redan på ett jämförelsevis tidigt stadium kom man till insikt om att alla de i det föregående berörda forskningsgrenarna behövde en fastare organisation; saknaden av en sådan hade ofta resulterat i en viss planlöshet.

Denna fråga kom jämväl under riksdagens prövning. Med anledning av två vid 1919 års riksdag väckta, likalydande motioner hemställde riksdagen i skrivelse den 28 maj 1919, nr 204, att Kungl. Maj:t måtte skyndsamt låta verkställa en allsidig utredning om organiserandet av insamling och utforskning av den svenska allmogekulturen.

Folkminnes-
kommittén.

Med anledning av riksdagens sålunda gjorda hemställan bemyndigade Kungl. Maj:t den 5 november 1920 chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla högst fem sakkunniga för att inom departementet biträda med verkställande av en allsidig utredning och avgivande av förslag, huru arbetet för insamling och utforskning av den svenska allmogekulturen lämpligen borde planläggas och organiseras.

De i anledning härav tillkallade sakkunniga, som antogo namnet *folkminneskommittén* avlämnade med skrivelse den 31 mars 1923 sitt betänkande (statens offentliga utredningar 1924: 26 och 27). Detta betänkande innehöll

dels huvudbetänkande med motivering och förslag till ett systematiskt utforskande av den svenska allmogekulturen, jämte bilagor,

dels historik över allmogeforskningen och dess organ i Sverige och de nordiska grannländerna, till vilken historik voro fogade en översikt över forskningar rörande den svensktalande befolkningen i Östersjöprovinserna och Gammalsvenskby samt en utredning rörande lappforskningen, författad av professorn vid universitetet i Uppsala K. B. Wiklund.

De sakkunniga hava angivit, vad statens ingripande på här ifrågavarande områden borde åsyfta, på följande sätt:

»Statens ingripande för utforskandet av den svenska allmogekulturen avser *främst* att vinna större planmässighet i arbetets bedrivande, varvid bör tillses att, genom samarbete med de nu verksamma organen och und-

vikande av dubbelarbete, såväl sådana forskningsområden som även sådana delar av landet, som hittills av någon anledning förbisetts, bliva i undersökningshänseende beaktade. För detta ändamål måste de undersökningsresultat, som nu föreligga, och de som framdeles successivt kunna uppstå, kunna i ett sammanhang överblickas, då annars ett planläggande av arbetets systematiska fullföljande omöjliggöres. Vidare måste även det vid undersökningarna inkomna materialet bliva för forskare tillgängligt och erhålla en ur arkivsynpunkt fullt betryggande vård. *Vid sidan om det vetenskapliga undersökningsarbetet, utfört av därför särskilt kvalificerade forskare, har staten att upprätthålla, leda och även att utveckla den fria insamlingsverksamheten sådan denna kan tänkas bedriven, förutom inom organisationer av mera vetenskaplig karaktär, även inom folkhögskolornas elevförbund, studiecirklar och andra för folkminnesinsamling verksamma organisationer. Detta kan ske dels genom personligt ingripande från den statliga organisationens sida, dels genom spridande av broschyrer till allmänhetens upplysande och av frågelistor till ledning vid själva insamlingsverksamheten, dels slutligen genom belöningar åt mera intresserade upptecknare inom den fria insamlingens område.»*

Sin uppfattning i anslagsfrågan hava de sakkunniga preciserat efter en uppdelning av olika arter av insamling. Denna kan bedrivas huvudsakligen efter två linjer:

dels fackmässigt utförd systematisk insamling, vilken kan bestå i å ena sidan kulturgeografiska undersökningar, då vissa forskningsproblem följäs till hela sin gestaltning och förekomst, å andra sidan lokala djupsamlingar, då vissa platser med största möjliga allsidighet genomforskas,

dels fri insamling genom att intresserade personer verkställa insamlingar av mera allmän art, där det stoff man kommer över tillvaratages utan att därvid någon viss plan fullföljes.

Den fria insamlingen anses endast i mera begränsad utsträckning tillämplig för folkmålsforskningen, i högre grad kan den tjäna ortnamnsforskningen, men framför allt är detta fallet för folklivsforskningen, om därifrån undantages husforskningen och musiken, som erfordra särskilda förutsättningar.

Härefter angiva de sakkunniga principen för understödsverksamheten sålunda:

»För den systematiska insamlingens fullföljd efter en viss angiven plan torde anslagen böra bestridas av staten och den enskilda institutionen i lika lotter; för vad som här kallats den fria insamlingen, på vilken icke de vetenskapliga anspråk ställas som på den systematiska, torde en fördelning göras så, att staten bidrager med hälften mot den institution, genom vilken insamlingen utföres. Tillfälliga uppteckningar skola slutligen, om de äro av särskilt stort vetenskapligt värde, kunna inlösas genom medel, som stå till förfogande för den nyss beskrivna fria insamlingen; i regel torde dock uppmuntring genom premier i form av böcker här böra komma till användning.»

Ännu i ett avseende hava de sakkunniga preciserat sina principer för anslag. Vid Lunds och Uppsala universitet finnas institutioner, »Gunnar Olof Hyltén-Cavallius' stiftelse för svensk folkminnesforskning vid Lunds universitet» och »Undersökningen av svenska folkmål i Uppsala», vilka innehava en i viss mån statlig karaktär. »Vid båda dessa institutioner», säges det, »finnes förvaltningspersonal, som för sitt arbete uppbär arvode

av statsmedel. Denna personal måste även för framtiden vidmakthållas och dessutom till en viss grad utvidgas. Då det icke kan ifrågasättas, att den för insamlingens förkovrande nödiga ekonomien skall vid sådan institution, vars förvaltningspersonal bekostas av statsmedel, byggas på medel, som av den ifrågavarande institutionen anskaffas, såsom förutsättning för erhållande av visst statsanslag, blir det nödvändigt, att ett fast årligt anslag ställes till denna institutions förfogande av staten. Dylikt anslag, som är avsett för institutionens allmänna drift, benämna vi *grundanslag* i motsats till vad vi kunna kalla *de rörliga anslagen*, d. v. s. sådana anslag som utgå enbart till undersökningar och vilkas storlek blir beroende av de medel, som från annat håll stå till förfogande.» Ett grundanslag skulle också ställas till ortnamnsundersökningens förfogande. Under uttrycket »institutionens allmänna drift» förstås expenskostnader och undersökningskostnader, enär personalarvoden finnas beräknade i annat sammanhang. Utöver de undersökningskostnader, som bestriddes av grundanslagets medel, skulle man ha att lita till de rörliga anslagen och dessa i sin tur skulle ifråga om sin storlek bli beroende av vilka medel, som från annat håll kunde av de ifrågavarande institutionerna anskaffas.

Grundanslagen beräknades vid undersökningens igångsättande till:	
för Gunnar Olof Hyllén-Cavallius' stiftelse för svensk	
folkminnesforskning vid Lunds universitet	kronor 4,500:—
» undersökningen av svenska landsmål i Uppsala	» 13,500:—
» ortnamnsundersökningen	» 15,000:—
	<hr/>
	Summa kronor 33,000:—

För de rörliga anslagen föreslogs, att det högsta belopp, staten under alla omständigheter kunde för ett år lämna till viss institution, skulle vara 20,000 kronor. Enligt de sakkunnigas kalkyler skulle kostnaderna vid undersökningens igångsättande kunna beräknas till sammanlagt 61,350 kronor.

Till den statliga undersökningen för allmogeforskningen skulle vidare ställas ett belopp av 8,500 kronor.

Hela den för undersökningsändamål beräknade summan skulle sålunda uppgå till 102,850 kronor. Härav hade i statsmedel tidigare utgått, å grundanslagens konto 18,100 kronor och å de rörliga anslagens 7,000 kronor. Den beräknade merkostnaden för statsverket skulle sålunda bli 77,750 kronor.

För ett systematiskt utforskande av den svenska allmogekulturen föreslogs inrättande av trenne undersökningar, *folkminnesundersökningen*, *folkmålsundersökningen* och *ortnamnsundersökningen*, vilka med gemensamhet i planläggningen skulle parallellt fullfölja sina arbetsuppgifter.

Folkminnesundersökningen skulle uppdragas åt en nämnd, kallad *folkminnesrådet*, bestående av sju personer, som årligen utses av Kungl. Maj:t.

Folkminnesrådets ledamöter skulle icke uppbara något arvode utan åtnjuta endast i förekommande fall reseersättningar och dagtraktamenten samt dagarvoden för inställelse vid sammanträden.

Folkminnesrådets uppgift skulle vara att öfva den högsta ledningen av folkminnesundersökningen samt att inför staten företräda de olika institutionerna eller andra organisationer för hithörande undersökningar.

För arbetets direkta ledande skulle folkminnesrådet utse en *föreståndare*, som tillika skulle vara rådets *sekreterare och föreståndare för folkminnes-*

rådets byrå. Till denna byrå skulle dessutom knytas en vetenskaplig medarbetare samt en person, som har uppsikten över det med denna byrå för- enade centralarkivet för svensk folkmusik; båda dessa personer liksom föreståndaren utsedda av folkminnesrådet.

Kostnaderna för folkminnesundersökningen med dess personal och förvaltning hava beräknats sålunda:

<i>Folkminnesrådet för sammanträden</i>	kronor	1,000:—
<i>Folkminnesrådets sekretariat</i>	»	32,500:—
<i>Gunnar Olof Hylltén-Cavallius' stiftelse för svensk folk-</i> <i>minnesforskning vid Lunds universitet</i>	»	10,500:—
		Summa kronor 44,000:—

Vidare föreslogs att ställas till folkminnesrådets förfogande för under- sökningsändamål ett belopp av 8,500 kronor.

Kostnaden för folkminnesundersökningen i vad rör dennas nu behand- lade delar skulle sålunda bli 52,500 kronor, innebärande en merkostnad för statsverket å 43,500 kronor. I denna beräkning medtogos icke eventuellt förekommande dyrtidstillägg å arvoden.

Utöver dessa kostnader föreslogs, att såsom engångsanslag till folkmin- nesrådets förfogande ställes ett belopp av 21,500 kronor.

Folkmålsundersökningen skulle uppdragas åt en nämnd kallad *Folk- målsnämnden*, bestående av fem personer, som årligen utses av Kungl. Maj:t.

Folkmålsnämndens ledamöter skulle icke uppbära något arvode utan åt- njuta endast i förekommande fall reseersättningar och dagtraktamenten samt dagarvoden för inställelse vid sammanträden.

Folkmålsnämndens uppgift skulle vara att utöva den högsta ledningen av folkmålsundersökningen samt att inför staten företräda de olika insti- tutionerna eller andra organisationer för hithörande undersökningar.

Arbetets direkta ledande skulle överlätas åt föreståndaren för undersök- ningen av svenska folkmål i Uppsala, vilken tillika skulle vara folkmåls- nämndens sekreterare.

Kostnaden för folkmålsundersökningen med dess personal och förvalt- ning hava beräknats sålunda:

<i>Folkmålsnämnden för sammanträden</i>	kronor	750:—
<i>Folkmålsnämndens sekretariat</i>	»	1,000:—
<i>Undersökningen av svenska folkmål i Uppsala</i>	»	39,500:—
<i>Eventuellt inrättad undersökning av sydsvenska folkmål</i> <i>i Lund</i>	»	10,000:—
		Summa kronor 51,250:—

Av denna summa hava i statsmedel tidigare utgått 28,600 kronor, vadan en merkostnad för statsverket å 22,650 kronor erhålles.

I dessa beräkningar hava icke medtagits eventuellt förekommande dyr- tidstillägg å arvoden.

Ortnamnundersökningen skulle uppdragas åt en ämnd, kallad *Ort- namnsnämnden*, bestående av fyra personer, som årligen utses av Kungl. Maj:t och sammansättes sålunda:

- ordförande, vetenskapligt bildad språkman,
- vice ordförande, utsedd efter förslag av kammarkollegium,
- en ledamot, utsedd efter förslag av rikets allmänna kartverk,

en ledamot, utsedd efter förslag av undersökningen av svenska folkmål i Uppsala och institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola.

Ordföranden och vice ordföranden skulle uppbära årliga arvoden å respektive 2,000 kronor och 500 kronor. Övriga ledamöter skulle åtnjuta i förekommande fall reseersättningar och dagtraktamenten samt dagarvode för inställelse vid sammanträden.

Ortnamnsnämnden skulle hava till uppgift att utöva den högsta ledningen av ortnamnsundersökningen samt därvid i första hand att åstadkomma en ur praktiska och språkliga synpunkter tillfredsställande, så vitt möjligt fullständig förteckning över Sveriges viktigare ortnamn och förvalta det sålunda uppkommande ortnamnsarkivet samt att handlägga de namnregleringsärenden som kunna förekomma.

För arbetets direkta ledande skulle av Kungl. Maj:t för ett år i sänder utses en föreståndare, som tillika skulle vara ortnamnsnämndens sekreterare. Ordföranden, vice ordföranden och sekreteraren skulle bilda ett *arbetsutskott, som skulle hava att handlägga namnregleringsärenden och besvara remisser.*

De av ortnamnsnämnden ledda undersökningarna skulle utföras på uppdrag av nämnden genom institutioner eller enskilda forskare. För täckande av kostnaderna härför jämte övriga förvaltningskostnader skulle till nämndens förfogande ställas ett grundanslag, för första året beräknat till 15,000 kronor, för följande år till 20,000 kronor.

Kostnaderna för ortnamnsundersökningen med dess personal och förvaltning under första året hava beräknats sålunda:

<i>Ortnamnsnämnden</i>	kronor	2,700:—
<i>Sekretariatet</i>	»	23,000:—
		<hr/>
	Summa kronor	25,700:—

Av denna summa hava i statsmedel tidigare utgått omkring 10,500 kronor, vadan en merkostnad för statsverket å 15,200 kronor skulle erhållas. I dessa beräkningar hava icke medtagits eventuellt förekommande dyrtidstillägg å arvoden.

För att åstadkomma en större enhetlighet i de olika undersökningarnas planläggning borde sådana ärenden, som skulle föreläggas folkminnesrådet, folkmålsnämnden och ortnamnsnämnden, icke beredas inom varje sekretariat för sig utan efter hörande även av de övriga undersökningarnas ledare. Därför föreslås den föreskriften, att intet ärende förelägges de olika undersökningarnas nämnder, som icke dessförinnan varit föremål för gemensam beredning de olika undersökningarnas föreståndare emellan.

Kostnaderna för undersökningarna till deras här berörda delar skulle efter de gjorda beräkningarna kunna sammanfattas sålunda:

Folkminnesundersökningen	kronor	52,500:—
Folkmålsundersökningen	»	51,250:—
Ortnamnsundersökningen	»	25,700:—
		<hr/>
	Summa kronor	129,450:—

Härtill kommer såsom engångsanslag, för vissa ändamål, åt folkminnesrådet en summa å 21,500 kronor.

Täckandet av kostnader för undersökningar utförda dels av här ovan anförda organ av statlig karaktär belöpande utöver de till deras förfo-

gande ställda grundanslagen, dels av övriga arbetande organ skulle ske medelst de s k. *rörliga anslagen*.

Dessa hava av de sakkunniga, såsom ovan erinrats, beräknats vid tiden för undersökningens igångsättande till sammanlagt 61,350 kronor.

Kostnaden för hela undersökningen med den därtill knutna förvaltningen har sålunda beräknats vid undersökningens igångsättande belöpa sig till 190,800 kronor, däri dock icke inräknade eventuella dyrtidstillägg å arvoden, utgörande en merkostnad för statsverket av 135,700 kronor.

Härtill skulle komma ytterligare en engångskostnad för folkminnesrådets räkning å 21,500 kronor.

I ett vid betänkandet fogat särskilt yttrande hade två av de sakkunniga framhållit, att huvudvikten syntes dem ligga icke därpå att styrelser inrättades eller ombildades, utan därpå att de vetenskapliga organisationer, som utgjorde centralhärdarna för ifrågavarande arbeten, bleve tillräckligt utrustade med hänsyn till att vissa bestående vetenskapliga mål skulle inom de närmaste årtiondena kunna nås genom samarbete mellan dessa centrala organisationer och dels vissa andra organisationer, dels och ej minst enskilda vetenskapsmän och samlare. Åt forsknings- och samlingsarbetet borde enligt reservanternas mening ägnas så mycket som möjligt av de personliga och ekonomiska resurser, varöver den närmaste framtiden kunde förfoga för ifrågavarande ändamål, under det den administrativa apparaten borde förenklas så mycket som möjligt. I betänkandets förslag syntes reservanterna intresset vara för mycket inriktat på den administrativa formen, under det frågorna om arbetsorganisationernas utrustning ej behandlats på grundval av en genomgående beräkning av vad som behövdes för nående av vissa bestämda mål, utan i allmänhet blott på grund av vissa schematiskt konstruerade proportioner mellan statsanslag och sådana medel, som vederbörande större eller mindre organisationer erhållit eller beräknades skola erhålla på annan väg.

Även reservanterna menade, att det mål, som arbetet borde koncentreras omkring, vore i första hand insamling av ett vetenskapligt material, som vore statt i utdöende, och att sådan bearbetning, som kunde uppskjutas, skulle stå tillbaka för den stora insamlingsuppgift, som ej tålde uppskov, men för en rationell insamling ansåge reservanterna, att en viss samtidigt skeende vetenskaplig bearbetning vore ett livsvillkor, och att en avskärning av den förbindelse, som i nu pågående arbeten förefunnes mellan insamling och ifrågavarande bearbetning, skulle bli ödesdiger.

Över folkminnessakkunnigas betänkande avgåvos på grund av remiss utlåtanden av åtskilliga myndigheter och institutioner, varjämte ett antal föreningar m. fl. lämnades tillfälle att yttra sig i ämnet,

Till Kungl. Maj:t hava vidare inkommit åtskilliga framställningar rörande den framtida organisationen av de olika här ifrågavarande forskningsområdena.

Framställningar rörande den framtida

organisatio-
nen av folk-
traditions-
forskningen.

I september 1928 ingåvos av landsmålsarkivet i Uppsala och centralstyrelsen för landsmålsföreningarna i Lund i samråd ansökningar om att Kungl. Maj:t måtte genom proposition till 1929 års riksdag begära anslag till fortsättning av de genom dem anordnade arbetena för dialekternas utforskande.

Landsmålsarkivet i Uppsala hemställde om proposition till 1929 års riksdag därom, att riksdagen måtte till landsmålsarkivet i Uppsala bevilja

dels å indragningsstat 26,220 kronor till arvoden åt tre av institutionens medarbetare, nämligen docenterna H. Geijer och J. Götlind samt filosofie doktor L. Levander (för Geijer arvode enligt lönegraden B 30 med 10,020 kronor samt för en var av Götlind och Levander arvoden enligt lönegraden B 26 med 8,100 kronor);

dels ock å extra stat ett belopp av 100,000 kronor till arvoden åt övriga vetenskapliga medarbetare, till arkivpersonal samt till kostnaderna för institutionens utrustning och drift enligt i skrivelsen angiven plan att mot redovisningsskyldighet inför riksräkenskapsverket användas enligt de närmare villkor, Kungl. Maj:t kunde finna gott bestämma.

Centralstyrelsen för landsmålsföreningarna i Lund anhöll vidare, att Kungl. Maj:t måtte till 1929 års riksdag ingå med begäran om ett anslag på extra stat för budgetåret 1929/1930 av 16,900 kronor till anställandet av två vetenskapligt utbildade personer för landsmålsarbetet i Lund och till inrättandet av ett arbetsinstitut enligt de närmare föreskrifter, som Kungl. Maj:t kunde finna gott bestämma.

Vidare hemställde *centralstyrelsen för landsföreningarna i Lund* — för den händelse dess nyssberörda framställning icke skulle föranleda någon åtgärd — om utverkande av proposition till 1929 års riksdag om ett extra reservationsanslag av 5,000 kronor till undersökning och bearbetning av sydsvenska folkmål att utgå på de närmare villkor, Kungl. Maj:t bestämde.

I skrivelse den 15 september 1928 har ornamnskommittén hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels att bevilja ett belopp, motsvarande vad enligt avlöningsreglementet den 30 juni 1925 (nr 270) tillkomme manliga tjänstemän i lönegraden B 30 till inrättande för docenten J. Sahlgren av en personlig tjänst med titel av professor och föreståndare för undersökningen av svenska ortnamn och med uppdrag att leda ortnamnsundersökningar i riket och att förvalta och ordna det svenska ortnamnsarkivet,

dels ock att — under förutsättning av riksdagens bifall till nyssberörda framställning — ett anslag till sekreterararvode m. m. under budgetåret 1929/1930 måtte beredas kommittén med ett belopp av 4,000 kronor.

Slutligen hava undersökningen av svenska folkmål, Hyltén-Cavallius' stiftelse för folkminnesforskning och institutet för folkminnesforskning vid Göteborgs högskola i gemensam skrivelse den 15 oktober 1927 hos

Kungl. Maj:t hemställt, att Kungl. Maj:t måtte låta utarbета och för 1928 års riksdag framlägga proposition om beviljande av nödiga anslag för organiserande av undersökningen av Sveriges folkminnen i överensstämmelse med i skrivelsen framställda förslag, att utgå i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna för gott utfärda.

För att söka med det snaraste åstadkomma en konsolidering och organisation av de ifrågavarande forskningsarbetena och tillika för att undersöka, huru man skulle på ett billigare sätt kunna vinna de gjorda framställningarnas syftemål, begärde och erhöi chefen för ecklesiastikdepartementet Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla tre sakkunniga för att under högst 14 dagar inom nämnda departement biträda med utredning av vissa frågor rörande organisationen av de förmedelst allmänna medel understödda folkmåls-, ortnamns- och folkminnesundersökningarna.

Folktraditionsakkunniga 1928.

De sakkunniga, som antogo benämningen »folktraditionsakkunniga», överlämnade med skrivelse den 23 december 1928 utlåtande och förslag i ämnet.

De sakkunniga hava därvid såsom allmänna riktlinjer för insamlingens organisation angivit följande:

»Den nödvändiga vetenskapliga ledningen synes böra fast anställas och följaktligen bekostas med statsmedel, under det att själva undersökningsarbetet bör, så långt detta är möjligt, bedrivas med understöd av lotterimedel. Då ifrågavarande folktraditionsundersökningar äro av den natur, att de måste tänkas vara väsentligen slutförda inom en begränsad tid, böra de personer, å vilka den vetenskapliga ledningen anförtros, lämpligen placeras på indragningsstat. Deras löneförmåner synas böra utgå för en ledare av vardera ortnamns-, folkmåls- och folkminnesundersökningarna enligt lönegrad B 30, för deras vetenskapliga medarbetare enligt lönegrad B 28. Var och en av de tre verkställande ledarna bör fungera som sekreterare i en styrelse, bestående av personer intimt förtrogna med det arbete, som på skilda håll i riket bedrives inom vart och ett av de nämnda områdena. Genom dessa styrelser skulle planläggningen av och planmässigheten i insamlingsarbetet säkras inom de tre arbetsfälten vart för sig. Den nödvändiga avgränsningen av arbetet de tre undersökningarna emellan och rätta avvägningen av anslagen torde vinnas genom en central styrelse, som även har att tillse, att nödig samverkan komme till stånd och uppehölles.»

De sakkunnigas förslag sammanfattas på följande sätt:

»Såsom ledande organ för folktraditionsundersökningarna i riket skola fungera tre nämnder, ortnamnsnämnden, folkmålsnämnden och folkminnesnämnden, vilkas medlemmar tillsättas av Kungl. Maj:t på förslag av de arbetande institutionerna, samt en centralnämnd utsedd av Kungl. Maj:t.

Ortnamnnsnämnden, som övertager ortnamnskommitténs funktion, bör till sin uppgift och sammansättning väsentligen göras lika med sin föregångare, dock så att sekreteraren ingår som medlem i nämnden.

Folkmålsnämnden, som har att ordna och övervaka folkmålsundersökningarna i riket, skall bestå av fem ledamöter, representerande på samma gång de fem stora svenska dialektområdena som de för folkmål arbetande institutionerna i Uppsala, Lund och Göteborg.

Folkminnesnämnden, som har att ordna och övervaka folkminnesinsamlingarna i riket, skall bestå av sju ledamöter, varav fem skola representera de på området vetenskapligt verksamma institutionerna i Stockholm, Uppsala (2), Lund och Göteborg samt en företräda andra vetenskapligt arbetande institutioner än de nyssnämnda. Den sjunde är ledaren av folkminnesinsamlingen i riket.

För en samfällid handläggning av ärenden rörande dessa nämnders verksamhet verkar en *centralnämnd för undersökning av svensk folktradition*, bestående av tre sakkunniga personer, som ej tillhöra någon av de sagda nämnderna.

För ledningen vid de respektive institutionerna för ortnamns-, folkmåls- och folkminnesundersökningar inrättas följande fasta tjänster:

I. *Ortnamnsundersökningen.*

En ledarbefattning å indragningsstat i lönegrad B 30 för docent J. Sahlgren.

II. *Landsmålsarkivet i Uppsala.*

1. En ledarbefattning å indragningsstat i lönegrad B 30 för docent H. Geijer.

2. En medarbetarbefattning å indragningsstat i lönegrad B 28 för docent J. Götlind.

3. En medarbetarbefattning å indragningsstat i lönegrad B 28 för filosofie doktor L. Levander.

4. En landsmålsarkivariefattning å extra stat i lönegrad B 21.

5. En kontorsbiträdesbefattning å extra stat i lönegrad B 7.

III. *Landsmålsorganisationen i Lund.*

En föreståndarbefattning å indragningsstat i lönegrad B 30 för lektor J. Swenning.

IV. *Folkminnesundersökningarna.*

1. En ledarbefattning å indragningsstat i lönegrad B 30 för lektor H. Celander.

2. En föreståndarbefattning å indragningsstat i lönegrad B 28 för docent C. W. von Sydow.»

Nämndernas ledamöter skulle vara oavlönade men åtnjuta dagtraktamenten och ersättningar för resekostnader till nämndernas sammanträden, vilka beräknades kunna inskränkas till två å tre om året för varje nämnd. Såsom sekreterare hos nämnderna skulle utan särskild ersättning tjäntgöra vissa av innehavarna av de i det föregående omförmälda fasta tjänsterna.

De årliga kostnaderna hava av de sakkunniga beräknats till 67,260 kronor å allmänna indragningsstaten och 15,128 kronor å extra stat eller sammanlagt 82,388 kronor. Härtill komma så kostnaderna för de fältundersökningar, som skola bedrivas från de olika institutionerna och som enligt de sakkunnigas förslag skulle bestridas med lotterimedel. Den sammanlagda årliga summa, som härför kräves, skulle — enligt uppgifter från respektive undersökningsnämnder — belöpa sig till 342,000 kronor. Härav skulle under de närmaste åren komma på ortnamnsundersökningarna 40,000 kronor, på folkmålsundersökningarna 137,000 kronor samt på folkminnesundersökningarna 165,000 kronor.

Departementschefen framhåller till en början, att staten hittills i be-
gränsad omfattning ekonomiskt understött de strävanden, som avsett att
åstadkomma en planmässig organisation för utforskningen och den veten-
skapliga bearbetningen av vad som ännu i vår gamla allmogekultur lever
kvar av folkhäl och folkliv. Dessa strävanden hade uppburits av det pri-
vata initiativet samt av ett oegennyttigt och uppoffrande intresse från en-
skilda vetenskapsidkares sida; de åtgöranden, som kommit till uttryck från
det allmänna, hade hittills inskränkts till att förmedelst begränsade an-
slagsmedel vidmakthålla vissa bristfälliga organisationsformer, vilkas ram
mer och mer hotade att sprängas av de alltjämt vidgade arbetsuppgifterna.
Frånsett att de forskningsområden, varom här vore fråga, innefatta pro-
blem av det största vetenskapliga intresse, betonade departementschefen,
att ett utforskande av den gamla svenska, i traditionen ännu fortlevande
allmogekulturen i dess olika yttringar vore en nationell angelägenhet av
betydande mått och innebure ett krav, vars tillgodoseende ej kunde eller
finge längre åsidosättas. Vår inhemska kultur, sådan den levat på folkets
läppar och i folkets sedvänjor, tro och diktning, vore ett betydande natio-
nellt arv, ett arv, som förpliktade ej minst ett land som vårt med dess
erkänt högt stående odling till en allvarlig strävan att söka bevara det
snabbt försvinnande källmaterialet till folkets egenart och liv och dess
olika samhällsformers gestaltning under tiderna. I våra nordiska grann-
länder hade folkhäl- och folklivsundersökningar sedan länge omhuldats
samt genom systematiska arbeten och ändamålsenlig ledning nått den fast-
het och målmedvetenhet, som vi ännu saknade. Departementschefen ansåge
det vara en kulturangelägenhet av betydande mått och av en omfattande
räckvidd, att åtgärder med det snaraste från statsmakternas sida vid-
toges i syfte att skapa enhetlighet i och konsolidering av den mängd
olika mer eller mindre planmässigt bedrivna undersökningar och insam-
lingar, som för närvarande påginge på olika håll i landet.

Departementschefen framhåller vidare, att i fråga om de arbetsuppgif-
ter, varom nu vore tal, om någonsin föreläge fara i dröjsmål. I knappast
någon tid torde den nivellerande utjämnningen på det andliga livets område
fortgå i snabbare och mera rastlöst tempo än i den tid, vi nu upplevde. Den
fortgående bebyggelsen, folkskolan, tidningspressen och kommunikatio-
nerna vore mäktiga pådrivare i den moderna kulturutvecklingens tjänst,
och ju längre och snabbare det moderna samhället med dess liv och
yttringar trängde in i våra bygder, desto fortare försvunne återstoden av
ett gånget samhällsskick och en gånge odling. Ty med den för oss känne-
tecknande bristen på sinne för tradition och för bevarandet av egenheterna
i vårt kulturella arv i förening med benägenheten att låta det egna och in-
hemska träda i bakgrunden för att småningom försvinna för det nya och
främmande vore tvivelsutan fara för att inom en mansålder föga återstode
att söka bevara av vår folkliga odlings särmärken. Det vore därför enligt

departementschefens mening hög tid, att åtgärder vidtoges för att stödja de pågående insamlingsarbetena och giva åt desamma en systematisk och målmedveten ledning.

Vad som i förevarande angelägenhet är det primära, framhåller departementschefen vidare, är själva insamlings- och undersökningsarbetet. Men det vore också den del av dessa arbeten, som droge de drygaste kostnaderna. 1928 års sakkunniga hade angivit en approximativ uppskattning av medelsbehovet i detta hänseende, slutande på 342,000 kronor för år för de tre undersökningsgrenarna, ortnamn, folkmål och folkminnen. Departementschefen framhåller, att han icke ansåge lämpligt, att anslag till dessa ändamål uppföras å riksstaten. I ej ringa utsträckning hade hittills kostnaderna för dessa arbeten bestritts förmedelst lotterimedel, och det syntes departementschefen ändamålsenligt, att så även för framtiden bleve fallet. Vidare betonade departementschefen, att den av de sakkunniga gjorda approximativa uppskattningen av medelsbehovet icke nu vore eller borde bliva föremål för någon prövning från hans sida. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vid behandlingen av ansökningar om lotterikoncessioner taga i betraktande då föreliggande framställningar om medel till ifrågavarande ändamål samt för dessa insamlings- och undersökningsarbetens fortsatta bedrivande bevilja vad som efter föreliggande omständigheter kunde prövas vara skäligt.

Härefter framhåller departementschefen, att insamlings- och undersökningsarbetena givetvis måste systematiskt planläggas och ledas av fullt kompetenta personer. Dessas uppgifter komme att bliva många och krävande. För att vinna nödig effektivitet vid insamlingsarbetet skulle de hava att med lämplig fördelning anlita tillgängliga krafter, såväl personer med vetenskaplig utbildning i facket som ock andra intresserade. De skulle om möjligt sörja för vetenskaplig undervisning vid universiteten och ett erforderligt instruerande av utgående upptecknare, och de hade att, eventuellt med tillhjälp av andra arbetskrafter, mottaga, registrera och förvara de inkommande uppteckningarna. För dessa uppgifter erfordrades emellertid krafter, vilka icke kunde erhållas för eller lämpligen borde tillgodoses förmedelst oregelbundna eller ovissa anslag från lotterimedel.

Men minst lika viktigt, om ej måhända viktigare än insamlingsarbetet vore den vetenskapliga bearbetningen, tillgodogörandet och bekantgörandet av det insamlade materialet. Skulle nämligen så bliva fallet, att det förmedelst dryga kostnader och stora personliga uppoffringar hopbragta materialet av dialekter och folkminnen allenast bleve insamlat utan att samtidigt eller snarast varda föremål för vetenskaplig bearbetning och behandling, komme det tvivelsutan att ligga såsom i mycket ofruktbara samlingar och tynga utrymmena i våra bibliotek och arkiv. När en gång sedermera dessa samlingar komme att bliva föremål för vetenskaplig behandling, vore detta måhända för sent. Ty bearbetningen av materialet, bekant-

görandet av forskningsresultaten och dess tillgängliggörande i deskriptiva och analyserande vetenskapliga publikationer — även om dessa uppgifter måste i åtskilliga stycken höra framtiden till — borde i möjligaste mån, om man över huvud skulle kunna rationellt utnyttja det insamlade materialet, ske i viss mån parallellt med och i nära anslutning till själva insamlingsarbetet i orterna. Det vore därför man vore nödsakad räkna med en begränsad fast stab av vetenskapsidkare, knutna uteslutande till dessa uppgifter. Dessa funnes till viss utsträckning redan nu, men deras anställnings- och avlöningsförhållanden vore alltjämt ovissa, och man finge ej förtänka, att de säge med oro på framtiden och vore tveksamma, om de kunde fortsätta med de arbeten, åt vilka de hittills oegennyttigt ägnat sina odelade intressen. Skulle en stabilisering och en sedan länge eftertraktad planmässighet i ledningen av insamlingsarbetena och i den vetenskapliga bearbetningen av materialet komma till stånd, syntes det vara en ofrånkomlig nödvändighet att skapa en fast organisation och med denna organisation införliva de nu på området verksamma arbetskrafterna samt åt dessa bereda en fast och tryggad ställning.

Grundlinjerna i den organisation, som 1928 års sakkunniga föreslagit, återfunnes redan i 1923 års sakkunnigbetänkande. I detta betänkande hade emellertid uppbyggts en vidlyftig och dyrbar administrativ organisation, mot vilken berättigade gensagor yppats i nästan samtliga de över betänkandet avgivna yttrandena. Organisationen måste givetvis göras betydligt enklare, och enligt departementschefens mening hade 1928 års sakkunniga härvidlag framlagt en plan, som syntes, utan att äventyra arbetsresultatet, väl kunna tillgodose vad man här önskade vinna. Den ägde dessutom den fördelen, att den ställde betydligt mindre anspråk på det allmännas ekonomiska medverkan. Skulle erfarenheten giva vid handen, att ett och annat i denna plan bruste och behövde tillrättaläggas, borde sådant utan svårighet kunna ske, och departementschefen förutsatte, att det också borde kunna ske utan ökade anspråk på statsmedel.

Det innebure enligt departementschefens mening en klok tanke, som kommit till uttryck i båda sakkunnigberedningarnas förslag, nämligen att under samma organisation sammanföra de tre närbesläktade insamlings- och forskningsområdena, dialekter, ortnamn och folkminnen. Dessa grenar av den i traditionen fortlevande folkliga kulturen ägde sitt givna inre samband, och när det gällde ett systematiskt utforskande av dessa områden, vore det självfallet en stor fördel ej minst från ekonomisk synpunkt, att insamlingsarbetet kunde gå efter vissa gemensamma och enhetliga linjer.

Från nu angivna utgångspunkter har departementschefen i det stora hela anslutit sig till det av de folktraditionssakkunniga framlagda förslaget, för vars huvudsakliga innehåll i det föregående redogjorts.

Departementschefen anser sig dock ej kunna förorda, att de båda be-

fattningarna som landsmålsarkivarie i lönegraden B 21 och som kontorsbiträde i lönegraden B 7, som de sakkunniga föreslagit skulle inrättas vid landsmålsarkivet i Uppsala, nu uppföras på stat. Det torde få ankomma på den ifrågasatta folkmålsnämnden att taga under närmare övervägande, på vad sätt det så att säga administrativa arbetet lämpligast borde organiseras och eventuellt kunna tillsvidare förmedelst lotterimedel finansieras.

Vidare har departementschefen i fråga om det anslag å 4,000 kronor för slutredigeringen av ortnamnsarbetena i Älvsborgs och Värmlands län m. m., som av de sakkunniga föreslagits skola uppföras under åttonde huvudtiteln, framhållit, att nämnda anslag, såsom ägande karaktär av ett till ett vetenskapligt institut bundet expensanslag, lämpligen borde närmare förbindas med den för docenten Sahlgren ifrågasatta personliga befattningen såsom ett anslag å allmänna indragningsstaten.

Departementschefen framhåller slutligen, att en förutsättning för den organisation av folktraditionsforskningen, som nu framlagts, givetvis vore, att för fältundersökningarna, materialets vetenskapliga bearbetning och tillfälliga medarbetares avlönande lotterimedel i tillräcklig utsträckning ställdes till förfogande. Härom anför departementschefen. »Jag håller före, att det för närvarande varken är möjligt eller lämpligt att framlägga en mera detaljerad plan beträffande dessa medel. Det torde få ankomma på den blivande ledningen av ifrågavarande undersökningar att uppgöra och underställa Kungl. Maj:t en allmän generalplan för samtliga undersökningsarbeten i syfte att vinna en överblick över arbetenas omfattning. Därvid bör givetvis tillses, att sådana begränsningar i olika avseenden göras, vilka äro möjliga utan att äventyra effektiviteten av dessa undersökningar eller resultatet av ifrågavarande arbeten. Det lär få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles efter årliga framställningar av vederbörande institutioner besluta om anvisande av lotterimedel till de olika ändamålen.»

Vid ett bifall till det sålunda framlagda förslaget skulle de årliga kostnaderna å riksstaten ställa sig på följande sätt:

<i>A. å allmänna indragningsstaten:</i>	
för landsmålsundersökningen:	
arvode åt föreståndaren för landsmålsarkivet i Uppsala, docenten H. Geijer	kronor 11,460:—
arvode åt medarbetaren i landsmålsarkivet i Uppsala, docenten J. Götling	» 9,540:—
arvode åt medarbetaren i landsmålsarkivet i Uppsala, filosofie doktor L. Levander	» 9,540:—
arvode åt föreståndaren för landsmålsundersökningen i Lund, lektor J. Swenning	» 11,220:—
för ortnamnsundersökningen: •	
arvode åt ortnamnsnämndens sekreterare, docenten J. Sahlgren	» 11,460:—

till ortnamnsnämnden för vissa i samband med ortnamns-		
forskningen stående vetenskapliga arbeten	kronor	4,000: —
för folkminnesundersökningen:		
arvode åt föreståndaren för folkminnesundersökningen,		
lektor H. Celanders	»	11,940: —
arvode åt medarbetaren i folkminnesundersökningen,		
docenten C. W. von Sydow	»	9,300: —
		<hr/>
	Summa kronor	78,460: —

B. å åttonde huvudtiteln:

anslag till ortnamnsnämnden för namnregleringsärenden		
m. m.	kronor	2,500: —
		<hr/>
	Summa summarum kronor	80,960: —

Kostnaderna för folkmåls-, folkminnes- och centralnämnderna skulle vidare vid ett bifall till förslaget bestridas från det under åttonde huvudtiteln uppförda anslaget till resekostnads- och traktamentspenningar. Då dessa kostnader komma att bli relativt obetydliga, har en höjning av detta anslag härför icke ansetts behöva ifrågasättas.

Då, såsom i det föregående erinrats, anslagen i riksstaten för budgetåret 1929/1930 för här ifrågavarande ändamål uppgå till inalles 49,150 kronor, skulle kostnadsökningen å riksstaten, dyrtidstillägg oberäknade, uppgå till ett belopp av (80,960—49,150) 31,810 kronor.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat yttranden över här ifrågavarande proposition och motioner från statsutskottet, i vad gällde organisationsfrågan, och från allmänna civilförvaltningens lönenämnd, i vad anginge de ifrågasatta tjänsternas placering i lönegrader och löneklasser. De med anledning härav avgivna yttrandena äro såsom bilagor fogade vid detta utlåtande; och tillåter sig utskottet här att hänvisa till desamma.

Inhämtade yttranden.

Ett utforskande av den gamla svenska, i traditionen ännu fortlevande allmogekulturen i dess olika yttringar är, såsom i statsrådsprotokollet framhållits, en nationell angelägenhet av betydande mått. I viss utsträckning har detta redan sedan länge blivit av statsmakterna behjärtat; såväl genom anslag å riksstaten som genom beviljande av lotterimedel hava, särskilt under de senaste åren, betydande belopp kommit dessa forskningsarbeten tillgodo. Riksdagen har vidare genom sin skrivelse år 1919 hemställt om verkställandet av en allsidig utredning om organiserandet av insamlingen och utforskandet av den svenska allmogekulturen. Utskottet är medvetet om att det i här föreliggande fråga kan anses föreligga fara i dröjsmål och att det är hög tid, att åtgärder vidtagas för att stödja de pågående insamlingsarbetena och giva åt desamma en systematisk och målmedveten ledning.

Utskottets yttrande.

Utskottet kan emellertid, trots att utskottet sålunda delar de synpunkter, som föranlett framläggandet för riksdagen av här föreliggande förslag, icke ansluta sig till detsamma. Trots den betydande nedskärning, som den av 1923 års sakkunniga, de s. k. folkbildningssakkunniga, föreslagna organisationen undergått, förefaller det utskottet, som om denna organisation ännu i Kungl. Maj:ts förslag bibehållits i en alltför vidlyftigt tilltagen form. Kostnaderna för de olika nämnderna hava visserligen nedbringats till ett minimum, då alla andra kostnader än resekostnads- och traktamentsersättningar borttagits. Men det förefaller dock utskottet, som om det i vart fall borde göras till föremål för ytterligare prövning, huruvida icke organisationen skulle kunna ytterligare förenklas.

Kungl. Maj:t har vidare, i anslutning till 1928 års sakkunnigas, de s. k. folktraditionssakkunnigas förslag, föreslagit, att den för forskningsarbetena nödvändiga vetenskapliga ledningen skulle fast anställas och bekostas med statsmedel. Då ifrågavarande folktraditionsundersökningar vore av den natur, att de måste tänkas vara väsentligen slutförda inom en begränsad tid, har nu föreslagits, att de personer, åt vilka den vetenskapliga ledningen skulle anförtros, borde placeras å allmänna indragningsstaten. Härigenom skulle åt de förtjänta vetenskapsidkare, vilka av Kungl. Maj:t föreslagits i enlighet med de folktraditionssakkunnigas förslag, beredas önskvärd säkerhet i anställnings- och pensionsvillkor, på samma gång som man undveke de svårigheter, som bleve förenade med tjänsternas uppförande på ordinarie stat.

I motionen I:253 har framhållits, att det måste ingiva betänkligheter, att innehavarna av de olika befattningarna inom den tilltänkta organisationen de facto skola utses av riksdagen. Det kan, framhållas det i motionen, under dessa förhållanden svårligen sägas råda full visshet därom, att just de föreslagna personerna äro de enda, som därvid rättvisligen böra komma under övervägande.

Statskontoret har i sitt i ärendet avgivna utlåtande framhållit, att för fall sådana som det nu förevarande snarare brukade vidtagas anordningen med inrättande av tjänster å extra stat, men att några större betänkligheter knappast borde möta mot vidtagande av den föreslagna anordningen.

Utskottet kan icke undgå att dela de betänkligheter, som framförts mot förslaget att uppföra de vetenskapliga ledarbefattningarna på allmänna indragningsstaten. En anordning av detta slag har, som jämväl statskontoret framhållit, huvudsakligen kommit till användning endast när det gällt att vid en statsinstitution binda en arbetskraft, som dokumenterat sig såsom utomordentligt skicklig på ett visst verksamhetsområde, vilket annars ej ansetts böra få särskild företrädare vid institutionen i fråga.

Utskottet vill ingalunda förneka önskvärdheten av att befattningarna som ledare av undersökningarna gives en fastare karaktär, så att de för sagda befattningar lämpligaste personerna må finna det fördelaktigt att

åtaga sig befattningarna och kvarstå vid desamma, så länge undersökningarna pågå. Av vikt är vidare, att dessa befattningar icke gives sådan karaktär, att de komma att kvarbliva efter den tid — 15 à 20 år — som beräknats för undersökningarnas slutförande. Med hänsyn till vad nyss anförts finner utskottet det dock vara önskvärt, att en förnyad undersökning vidtages beträffande möjligheterna av att på ett annat sätt än av Kungl. Maj:t föreslagits skapa den önskvärda tryggheten för de erforderliga befattningshavarna. I samband härmed torde jämväl till förnyad prövning böra upptagas frågan, huruvida ett så stort antal befattningar, som av Kungl. Maj:t nu föreslagits, är oundgängligen erforderligt för ledningen av insamlingsarbetena och för det insamlade materialets nödortfiga bearbetning under insamlingstiden.

Vad så slutligen själva undersökningsarbetet beträffar, hava 1928 års sakkunniga förutsatt, att detsamma, liksom under senare år varit fallet, jämväl i fortsättningen skulle bekostas med lotterimedel. Den sammanlagda årliga summa, som härtill krävdes, skulle — enligt uppgifter från respektive undersökningscentraler — belöpa sig till 342.000 kronor. Departementschefen håller före, att det för närvarande varken är möjligt eller lämpligt att framlägga en mera detaljerad plan beträffande dessa medel, utan det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles efter årliga framställningar av vederbörande institutioner besluta om anvisande av lotterimedel till de olika ändamålen.

Utskottet kan icke finna annat än att de krav, som från de olika undersökningscentralernas sida framställts för här ifrågavarande ändamål, äro synnerligen vittgående. Det synes, som om, innan riksdagen går in för att skapa större fasthet i ledningen och organisationen av insamlingsarbetena, om möjligt någon närmare utredning borde ske beträffande de kostnader, som själva undersöknings- och fältarbetena komma att draga.

Med hänsyn till vad sålunda anförts finner sig utskottet icke kunna tillstyrka Kungl. Maj:ts nu framlagda förslag.

Däremot är det enligt utskottets mening önskvärt, att en förnyad utredning om organiserandet av här ifrågavarande undersökningar med det snaraste kommer till stånd. Utskottet får alltså föreslå, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om verkställandet av en dylik utredning. Då, såsom förut påpekats, här ifrågavarande insamlingsarbeten äro av brådskande natur, torde det vara att hoppas, att det skall bliva möjligt att förelägga på denna utredning grundat förslag redan för 1930 års riksdag.

Vid bifall till vad sålunda föreslagits skulle motionerna I: 256 av herr *Westman*, II: 396 av herr *Olsson* i Mora, II: 397 av herr *Sköld* och II: 403 av herr *Engberg* icke föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motionen I: 253 hava herrar *Björck* och *Reuterskiöld* hemställt, bland annat, att riksdagen måtte i riksstaten för budgetåret 1929/1930 upptaga

anslag under enahanda rubriker och till samma belopp som för innevarande år utgått till de olika ändamål, som i propositionen nr 115 omfattas.

Dessa anslag äro följande:

1) i det under åttonde huvudtiteln E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.: Lunds universitet upptagna anslaget å 53,835 kronor till avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. ingår ett anslag till bidrag till utgifter för en stiftelse vid universitetet i Lund för svensk folkminnesforskning å 9,000 kronor.

2) under M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst upptagas vidare *dels* till ortnamnskommitténs sekreterare m. m. ett extra anslag av 8,000 kronor,

dels till systematisk undersökning av svenska folkmål ett extra reservationsanslag av 28,650 kronor,

dels ock till systematisk undersökning av sydsvenska folkmål ett extra reservationsanslag av 3,500 kronor.

I likhet med motionärerna vill utskottet tillstyrka, att dessa anslag för budgetåret 1929/1930 beviljas med enahanda belopp som under innevarande budgetår.

I anslutning till vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att riksdagen må

I. med bifall härutinnan till den av herrar Björck och Reuterskiöld väckta motionen (I: 253) avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 115,

II. med anledning härav finna motionerna I: 256, II: 396, II: 397 och II: 403 icke till någon riksdagens åtgärd föranleda,

III. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa förnyad utredning angående organisationen av undersökningarna av svenska landsmål, ortnamn och folkminnen ävensom att på denna utredning grundat förslag om möjligt måtte föreläggas 1930 års riksdag,

IV., med bifall härutinnan till ovanberörda motion I: 253, under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1929/1930 anvisa

a) under rubrik E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.: Lunds universitet till bidrag till utgifter för en stiftelse vid universitetet i Lund för svensk folkminnesforskning ett extra anslag av 9,000 kronor,

att utgå på de närmare villkor, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt bestämma;

b) under rubrik M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst till arvode under tiden 1 juli 1929—30 juni 1930

åt ortnamnskommitténs sekreterare med erforderliga biträden ett extra anslag av 8,000 kronor;

c) under sistnämnda rubrik till fortsatt systematisk undersökning av svenska folkmål ett extra reservationsanslag av 28,650 kronor,

att utgå på de närmare villkor, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt bestämma;

d) under samma rubrik till systematisk undersökning av sydsvenska folkmål ett extra reservationsanslag av 3,500 kronor,

att utgå på de närmare villkor, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt bestämma.

Stockholm den 28 maj 1929.

På sammansatta stats- och bankoutskottets vägnar:

C. E. SVENSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från statsutskottet: herrar *Nilsson* i Bonarp, *Bergqvist*, *Olof Olsson*, *Nilsson* i Gränebo, *Bengtsson* i Norup och *Wigforss*;

samt från bankoutskottet: herrar *C. E. Svensson*, *Pettersson* i Olovstorp, *Winkler*, *Ryberg* och *Paulsen*.

Reservationer:

1) av herrar *Nilsson* i Bonarp, *Bergqvist*, *Wigforss* och *Winkler*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Ett utforskande av den gamla svenska, i traditionen ännu fortlevande allmogekulturen i dess olika yttringar är, såsom i statsrådsprotokollet framhållits, en nationell angelägenhet av betydande mått. I viss utsträckning har detta redan sedan länge blivit av statsmakterna behjärtat; såväl genom anslag å riksstaten som genom beviljande av lotterimedel hava, särskilt under de senaste åren, betydande belopp kommit dessa forskningsarbeten till godo. Riksdagen har vidare genom sin skrivelse år 1919 hemställt om verkställandet av en allsidig utredning om organiserandet av insamlingen och utforskandet av den svenska allmogekulturen.

Utskottet är medvetet om att det i här föreliggande fråga kan anses

föreligga fara i dröjsmål och att det är hög tid, att åtgärder vidtagas för att stödja de pågående insamlingsarbetena och giva åt desamma en systematisk och målmedveten ledning. Utskottet delar sålunda de synpunkter, vilka, efter omfattande och tidskrävande utredningar, föranlett framläggandet för riksdagen av här föreliggande förslag.

Detta förslag avser att på grundvalen av de redan nu verksamma, delvis statsunderstödda organen på folktraditionsforskningens område avvägbringa ett fastare och mera systematiskt ordnande av det hittillsvarande insamlings- och undersökningsarbetet. Det fortsatta arbetet med folktraditionsundersökningarna tänkes sålunda skola såsom hittills försiggå inom de tre särskilda forskningsgebiten, nämligen ortnamnsundersökningen, folkmålsundersökningen och folkminnesforskningen, samt huvudsakligen bedrivnas genom ortnamnskommittén, i förslaget benämnd ortnamnsnämnden, och genom de vid universiteten i Uppsala och Lund och vid Göteborgs högskola förefintliga instituten och sammanslutningarna för landsmåls- och folkminnesforskning. Vid en var av de tre undersökningsgrenarna skulle — närmast under en för varje undersökningsgren tillsatt nämnd — såsom ledare för eller medhjälpare vid ledningen av själva insamlings- och undersökningsarbetet varaktigt bindas ett antal av tillhoppa sju personer, vilka redan under längre tid ägnat sina krafter åt arbetet för folktraditionens utforskande. För dessa, i statsrådsprotokollet särskilt namngivna personer skulle inrättas personliga befattningar, uppförda å allmänna indragningsstaten. Vad slutligen det egentliga undersökningsarbetet beträffar skulle detsamma, liksom under senare år varit fallet, bekostas med lotterimedel.

Vid bedömandet av den sålunda föreslagna organisationen har utskottet haft att utgå från *dels* att det här gäller att inom en ganska begränsad tid — beräknad till 15 à 20 år — samla alla tillgängliga krafter för att rädda vad ännu räddas kan av vår snabbt försvinnande folktradition, *dels ock* att en organisation för detta ändamål under inga förhållanden får givas en sådan utformning, att den kan befaras komma att kvarstå efter den tid, då själva insamlingsarbetet och det härmed samtidiga, preliminära vetenskapliga bearbetandet avslutats.

Från dessa utgångspunkter har utskottet funnit de grundläggande principerna i det nu framlagda förslaget tillfredsställande, och vill utskottet sålunda *i princip* förorda bifall till detsamma.

Beträffande en av forskningsgrenarna, folkminnesforskningen, hava emellertid i motionen II:397 framkommit åtskilliga invändningar mot Kungl. Maj:ts förslag, och vidare har i samma motion föreslagits inrättandet åt docenten von Sydow av en personlig professur i folkminnesforskning vid Lunds universitet. Utskottet finner visserligen goda skäl vara anförda för detta förslag, men har dock icke ansett sig kunna förorda, att riksdagen skulle på grundvalen av ett motionsvis framställt för-

slag fatta beslut om upprättande av en dylik professur. Utskottet är av den mening, att förslag i ett ämne av förevarande art bör föreläggas riksdagen av Kungl. Maj:t.

Då jämväl i övrigt en ytterligare utredning av den framtida organisationen av folkminnesforskningen synes vara önskvärd, har utskottet ansett sig böra föreslå riksdagen att, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag i denna del, hos Kungl. Maj:t anhålla om verkställandet av förnyad utredning beträffande den framtida organisationen av folkminnesforskningen, varvid jämväl de i motionen II:397 framhållna synpunkterna torde böra övervägas. Det torde vara att hoppas, att det skall visa sig möjligt att ett på denna utredning framlagt förslag skall kunna föreläggas 1930 års riksdag.

I anslutning till vad sålunda förordats beträffande folkminnesforskningen torde det vara nödvändigt att i riksstaten för budgetåret 1929/1930 upptaga det anslag å 9,000 kronor, som för närvarande utgår till bidrag till utgifter för en stiftelse vid universitetet i Lund för svensk folkminnesforskning (Gunnar Olof Hyllén-Cavallius stiftelse).

Mot inrättandet av de föreslagna folkmåls- och ortnamnsnämnderna har utskottet icke funnit något att erinra. Kostnaderna för dessa nämnder hava kunnat nedbringas till ett minimum, då alla andra kostnader än resekostnads- och traktamentsersättningar borttagits. Såsom i statsrådsprotokollet framhållits, torde antalet sammanträden kunna begränsas till två à tre om året.

Med hänsyn till vad utskottet förordat ifråga om folkminnesforskningen torde det knappast vara lämpligt, att den av Kungl. Maj:t föreslagna centralnämnden för folktraditionsforskningen redan nu förverkligas. Härmed synes böra anstå, till dess att organisationen i sin helhet blivit färdig.

Härefter vill så utskottet övergå till behandlingen av de föreslagna löneförmånerna för de personer, vilka enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle erhålla personliga befattningar å allmänna indragningsstaten för att verka såsom ledare m. m. för folkmåls- och ortnamnsundersökningarna.

Beträffande ledaren av landsmålsundersökningen, docenten Geijer, och ledaren av ortnamnsundersökningen, docenten Sahlgren, har Kungl. Maj:t föreslagit deras placering i lönegraden B 30. I likhet med allmänna civilförvaltningens lönenämnd finner utskottet, i betraktande av de stora fordringar på vetenskaplig utbildning, initiativkraft och organisationsförmåga, som måste ställas på ledarna, om syftet med den nya organisationen skall kunna förverkligas — oavsett de rent personliga kvalifikationerna hos de tilltänkta befattningshavarna — den föreslagna löneställningen lämpligt avvägd och vill sålunda tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle vidare personliga befattningar å indragningsstat i lönegraden B 28 inrättas åt två vid landsmålsarkivet i

Uppsala för närvarande anställda vetenskapliga medhjälpare, docenten Götlind och filosofie doktorn Levander. Allmänna civilförvaltningens lönenämnd har ställt sig tveksam till den sålunda föreslagna lönegradsplaceringen och därvid, under hänvisning till att intendenterna (avdelningsföreståndarna) vid nationalmuseum, antikvarierna (avdelningsföreståndarna) vid vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien och statsgeologerna vid Sveriges geologiska undersökning samtliga äro inordnade i lönegraden B 26, ifrågasatt, huruvida icke sistnämnda lönegrad finge anses tillfyllest jämväl för nu nämnda befattningshavare. Till denna uppfattning vill utskottet uttala sin anslutning.

För den föreslagne föreståndaren för ett nybildat sydsvenskt landsmålsinstitut i Lund, lektorn Swenning, har av Kungl. Maj:t föreslagits lönegraden B 30. Lönenämnden har för sin del förordat, att lönen för lektor Swenning måtte bestämmas till lönegraden B 28, då det förefölle lönenämnden, som om viss skillnad i lönehänseende borde råda mellan ledaren av folkmålsundersökningarna i Sydsverige och ledaren för folkmålsundersökningarna inom landet i sin helhet, vilken senare såsom sekreterare och ledamot av folkmålsnämnden torde få taga befattning med planläggningen av undersöknings- och insamlingsarbetet såväl inom de under landsmålsarkivet i Uppsala sorterande dialektområdena som ock inom det sydsvenska dialektområdet.

Med hänsyn såväl till den fullt självständiga ställning, som den sydsvenska folkmålsforskningen skall intaga till landsmålsarkivet i Uppsala, som till de stora krav, som måste ställas på ledaren för dessa forskningsarbeten, finner sig emellertid utskottet böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

Beträffande samtliga här ifrågavarande befattningshavare har i den föreliggande propositionen icke blott framlagts förslag ifråga om lönegradsplacering utan jämväl gjorts uttalanden rörande den löneklass inom vederbörande lönegrad, enligt vilken lön till dem skulle utgå.

Ifråga om docenterna Geijer och Götlind samt doktor Levander har allmänna civilförvaltningens lönenämnd erinrat, att Kungl. Maj:t på grund av bestämmelserna i 11 § 2 mom. av avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen äger möjlighet att i lönehänseende tillgodoräkna vederbörande utom statens tjänst utfört arbete, därest detta fyller de föreskrivna fordringarna i avseende å likvärdighet o. dyl.

Beträffande den nuvarande sekreteraren i ortnamnskommittén, docenten Sahlgren, framhåller lönenämnden, att det icke framginge tydligt av propositionen, om ej dennes verksamhet hos nämnda kommitté rätteligen vore att betrakta såsom statsanställning. Skulle detta befinnas vara fallet, bleve på grund av 11 § 1 mom. i avlöningsreglementet hans löneklassplacering beroende på prövning icke av Kungl. Maj:t utan av den myndighet, varunder han kunde komma att lyda. Därest emellertid det an-

såges erforderligt att åt Sahlgren säkerställa de löneförmåner — 33 löneklassen inom 30 lönegraden — som i propositionen avsåges, torde beslut därom böra meddelas av riksdagen.

Då utskottet icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag härutinnan, vill utskottet, i anslutning till vad lönenämnden sålunda anfört, föreslå riksdagen att medgiva, att docenten Sahlgren må placeras i 33 löneklassen.

I fråga om lektor Swenning har lönenämnden framhållit, att han såsom ordinarie befattningshavare inom ett ännu ej nyreglerat förvaltningsområde icke torde för placering i löneklass kunna åberopa de i sådant hänseende uti avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen meddelade föreskrifterna. Skulle i anslutning till propositionen placeringen i högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad befinnas böra tillförsäkras honom, torde sålunda särskilt beslut härom böra av riksdagen fattas.

Lönenämnden har vidare framhållit, att man knappast kunde bortse från de konsekvenser, som skulle kunna uppstå, därest tjänstgöring i en viss befattning ringe tillgodoräknas för löneklassplacering vid befordran till tjänst inom högre lönegrad av den anledning, att vederbörande befattningshavare vid sidan av sin förut innehavda tjänst utfört allmännyttigt arbete av högre värde än det, som i den lägre befattningen i allmänhet ålegat honom.

Trots lönenämndens betänkligheter anser sig utskottet böra förorda Kungl. Maj:ts förslag i denna del. Utskottet vill då emellertid med skärpa framhålla, att ett beslut av riksdagen i enlighet härmed ingalunda kan eller får betraktas såsom prejudicerande, då det här gäller ett skäligen enastående fall. Med anledning av vad lönenämnden härom anfört får utskottet vidare föreslå riksdagen att medgiva, att lektor Swenning må placeras i 33 löneklassen.

I övrigt har Kungl. Maj:ts nu framlagda förslag icke givit utskottet anledning till erinringar. Utskottet finner sig sålunda böra avstyrka det i motionerna I: 256 och II: 396 framställda yrkandet om sådan ändring av Kungl. Maj:ts förslag, att vid landsmålsarkivet i Uppsala på allmänna indragningsstaten beviljas medel till en landsmålsarkivarie i lönegraden B 20 (5,652 kronor) och ett kvinnligt biträde i lönegraden B 6 (2,484 kronor).

Vad så slutligen själva undersökningsarbetet beträffar, hava 1928 års sakkunniga förutsatt, att detsamma, liksom under senare år varit fallet, jämväl i fortsättningen skulle bekostas med lotterimedel. Den sammanlagda årliga summa, som härtill krävdes, skulle — enligt uppgifter från respektive undersökningscentraler — belöpa sig till 342,000 kronor. Departementschefen håller före, att det för närvarande varken är möjligt eller lämpligt att framlägga en mera detaljerad plan beträffande dessa medel, utan det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles efter årliga

framställningar av vederbörande institutioner besluta om anvisande av lotterimedel till de olika ändamålen.

Utskottet finner visserligen de krav, som från de olika undersökningscentralernas sida framställt för här ifrågakvarande ändamål, vara synnerligen vittgående, men torde det, såsom jämväl i statsrådsprotokollet framhållits, få ankomma på den blivande ledningen att uppgöra och underställa Kungl. Maj:t en allmän generalplan för samtliga undersökningsarbeten i syfte att vinna en överblick över arbetenas omfattning, varvid tillika bör tillses, att sådana begränsningar i olika avseenden vidtagas, vilka äro möjliga utan att äventyra effektiviteten av dessa undersökningar eller resultatet av ifrågakvarande arbeten.

Vid ett bifall till det nu av utskottet förordade förslaget skulle de årliga kostnaderna å riksstaten ställa sig på följande sätt:

A. å allmänna indragningsstaten:

för landsmålsundersökningen:

arvode åt föreståndaren för landsmålsarkivet i Uppsala, docenten H. Geijer	kronor 11,460:—
arvode åt medarbetaren i landsmålsarkivet i Uppsala, docenten J. Götlind	» 8,580:—
arvode åt medarbetaren i landsmålsarkivet i Uppsala, filosofie doktor L. Levander	» 8,580:—
arvode åt föreståndaren för landsmålsundersökningen i Lund, lektor J. Swening	» 11,220:—
för ortnamnsundersökningen:	
arvode åt ortnamnsnämndens sekreterare, docenten J. Sahlgren	» 11,460:—
till ortnamnsnämnden för vissa i samband med ortnamns- forskningen stående vetenskapliga arbeten	» 4,000:—
	<hr/>
	Summa kronor 55,300:—

B. å åttonde huvudtiteln:

bidrag till utgifter för en stiftelse vid universitetet i

Lund för svensk folkminnesforskning	kronor 9,000:—
anslag till ortnamnsnämnden för namnregleringsären- den m. m.	» 2,500:—

Summa kronor 11,500:—

Summa summarum kronor 66,800:—

Kostnaderna för folkmåls- och folkminnesnämnderna skulle vidare i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag bestridas från det under åttonde huvud-

titeln uppförda anslaget till resekostnads- och traktamentspenningar. Då dessa kostnader komma att bliva relativt obetydliga, har en höjning av detta anslag härför icke ansetts behöva ifrågasättas.

Då, såsom i det föregående erinrats, anslagen i riksstaten för budgetåret 1929/1930 för här ifrågavarande ändamål uppgå till inalles 49,150 kronor, skulle kostnadsökningen å riksstaten för detta budgetår, dyrtidstillägg oberäknade, uppgå till ett belopp av (66,800—49,150) 17,650 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att riksdagen må

I. med anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna II: 397 och II: 403, förstnämnda motion i vad densamma avser här föreliggande frågor, samt med avslag å motionerna I: 253, I: 256 och II: 396

a) medgiva, att ledningen av undersökningarna av svenska landsmål och ortnamn må organiseras i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 15 februari 1929 angivit ävensom vad utskottet i det föregående anförts;

b) medgiva, att för ledningen av och arbetet vid folkmåls- och ortnamnsundersökningarna må från och med den 1 juli 1929 inrättas följande personliga tjänster, vilkas innehavare skola från allmänna indragningsstaten åtnjuta avlöning på sätt nedan sägs enligt bestämmelserna i gällande avlöningsreglemente för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, nämligen:

för docenten, filosofie doktorn Anders Herman Geijer såsom ledare av folkmålsundersökningen, lönegraden B 30,

för docenten, filosofie doktorn Johan Alfred Götlind såsom medarbetare vid folkmålsundersökningen, lönegraden B 26,

för filosofie doktorn Lars Levander såsom medarbetare vid folkmålsundersökningen, lönegraden B 26,

för lektorn, filosofie doktorn Sven Julius Swenning såsom medarbetare vid folkmålsundersökningen och ledare av det sydsvenska undersökningsområdet, lönegraden B 30,

för docenten, filosofie doktorn Gustav Fredrik Jöran Sahlgren såsom ledare av ortnamnsundersökningen, lönegraden B 30,

c) föreskriva, att nu nämnda personer skola vara skyldiga att i tillämpliga delar underkasta sig ej mindre de i

nyssberörda avlöningsreglemente stadgade villkoren och bestämmelserna än även 1907 års lag angående civila tjänst innehavares rätt till pension jämte de i anslutning till samma lag i pensionshänseende utfärdade bestämmelserna för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk;

d) medgiva, att Sahlgren och Swenning må åtnjuta lön enligt 33 klassen inom 30 lönegraden i löneplanen i gällande avlöningsreglemente för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen;

e) medgiva, att Swenning må med familjepensionsrätt kvarstå i statens pensionsanstalt efter den 1 juli 1929, med iakttagande därvid att han skall tillhöra nämnda anstalt med oförändrat delaktighetsbelopp samt med de rättigheter och skyldigheter i övrigt, vilka tillkomma delägare, som innehar befattning, med vilken är förenad skyldighet att tillhöra anstalten;

f) till bestridande av ornamnsnämndens kostnader för vissa i samband med ornamnsforskningen stående vetenskapliga arbeten å allmänna indragningsstaten anvisa ett årligt belopp av 4,000 kronor, att utgå under den tid, Sahlgren innehar sin ovan omförmälda personliga befattning;

g) till bestridande av ornamnsnämndens kostnader för vissa namnregleringsärenden m. m. under åttonde huvudtiteln under rubrik M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m. för budgetåret 1929/1930 anvisa ett extra anslag av 2,500 kronor,

att utgå enligt den fördelning och i enlighet med de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva;

II. med avslag härutinnan å Kungl. Maj:ts förslag och motionen II: 397

a) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte, i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som i det föregående angivits, och med övervägande jämväl av de synpunkter, som i motionen II: 397 framhållits, låta verkställa förnyad utredning angående organisationen av undersökningen av svenska folkminnen, ävensom att på denna utredning grundat förslag om möjligt måtte föreläggas 1930 års riksdag;

b) till bidrag till utgifter för en stiftelse vid universitetet i Lund för svensk folkminnesforskning under åttonde huvudtiteln under rubrik E. Universitetet, den medicinska

undervisningen m. m.: Lunds universitet för budgetåret 1929/1930 anvisa ett extra anslag av 9,000 kronor, att utgå på de närmare villkor, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt bestämma.»

2) av herr *Olof Olsson*.

Bilaga.

Till Riksdagens sammansatta stats- och bankoutsott.

Sedan Kungl. Maj:t genom proposition nr 115 för riksdagen framlagt förslag angående organisation av undersökningarna av svenska landsmål, ortnamn och folkminnen och sagda proposition för förberedande handläggning överlämnats till Eder jämte de i anledning av densamma väckta motionerna nr I: 253 och 256 samt nr II: 396, 397 och 403, har Ni hos vederbörande ledamot av statsrådet anhållit om utverkande av Kungl. Maj:ts befallning till statskontoret att till Eder inkomma med utlåtande med anledning av ifrågavarande proposition och motioner i vad gäller organisationsfrågan; och har statskontoret genom nådigt beslut den 10 innevarande månad anbefallts att till Eder inkomma med det begärda yttrandet. I anledning härav får statskontoret beträffande ifrågavarande spörsmål anföra följande.

I sitt den 29 november 1928 avgivna utlåtande i anledning av de s. k. folkminnessakkunnigas betänkande framhöll statskontoret, att spörsmålet om den ur rent teknisk forskningssynpunkt lämpligaste organisationen för arbetet på ifrågavarande område vore ett ämne, som fölle utanför statskontorets bedömande, och att statskontorets yttrande beträffande den föreslagna organisationen därför torde förväntas endast i den mån den kunde bedömas ur allmän administrativ synpunkt. Samma begränsning, som i enlighet härmed iakttogs i sagda utlåtande, torde böra få gälla även beträffande det yttrande, statskontoret nu har att avgiva.

Sett ur allmän administrativ synpunkt torde det i ovannämnda proposition framlagda förslaget äga ett avgjort företräde framför det, som framfördes i folkminnessakkunnigas betänkande, ity att den nu föreslagna organisationen kännetecknas av enkelhet och reda på samma gång som den ansluter sig till de för närvarande på ifrågavarande undersökningsområden arbetande institutioner och föreningar. Omkostnaderna för administrationen syvas också stå i rimligare proportion till utgifterna för själva undersökningsarbetet än fallet var med de administrationskostnader, som beräknades i det tidigare förslaget.

Till den centrala administrationen, ordförande samt ledamöter i centralnämnden och de tre specialnämnderna, skulle icke utgå annan gottgörelse än rese- och traktamentsersättning enligt föreskrifterna i allmänna rese-reglementet. Endast nämndernas sekreterare skulle åtnjuta direkt ersättning av statsverket för sitt arbete. Denna ersättning skulle emellertid ingå i den samma befattningshavare tillkommande avlöning såsom ledare för olika grenar av undersökningsarbetet.

Dessa tjänster såsom ledare av undersökningarna och sekreterare i nämnderna utgöra uppenbarligen hörnstenarna i den föreslagna organisationen. Det synes därför självfallet, att åt dem, som erhålla dessa befattningar, bör beredas den fastare ställning, som följer med innehav av tjänst med avlöning av statsmedel. Däremot kan måhända tvekan uppstå med avseende å förslaget att för dem upprätta personliga tjänster å allmänna indragningsstaten. En anordning av sistberörda slag har huvudsakligen

kommit till användning endast när det gäller att vid en statsinstitution binda en arbetskraft, som dokumenterat sig såsom utomordentligt skicklig på ett visst verksamhetsområde, vilket annars ej ansetts höra få särskild företrädare vid institutionen i fråga. Sådant förhållande föreligger ju egentligen ej här, där det gäller att få ett visst begränsat arbete utfört och staten för att få detsamma på snabbaste och mest effektiva sätt verkställt önskar tillförsäkra sig biträde av härför fullt lämpliga personer. För fall sådana som det nu förevarande brukar snarare vidtagas anordningen med inrättande av tjänster å extra stat. Emellertid har i propositionen framhållits önskvärdheten att för befattningarna som ledare av undersökningarna förvärva vissa härför särskilt kvalificerade personer, varför det vore av behovet påkallat att giva berörda anställningar sådan fastare karaktär, att utsikter förefunnas att de avsedda personerna funne det fördelaktigt att åtaga sig befattningarna och att kvarstå vid desamma, så länge undersökningarna påginge. Vid dylikt förhållande synas några större betänkligheter knappast böra möta mot vidtagande av den föreslagna anordningen, särskilt som det blivit upplyst, att, därest någon gren av det egentliga insamlingsarbetet skulle komma att upphöra, medan ledaren för densamma ännu kvarstode i tjänst, dennes arbetskraft med fördel skulle kunna utnyttjas för den vetenskapliga bearbetning av det insamlade materialet, som ansåges nödvändigt för dettas framtida förvaring och nyttiggörande.

Samma skäl, som anförts för uppförande på allmänna indragningsstaten av ledarebefattningarna, hava också åberopats för vidtagande av motsvarande anordning beträffande tjänster, avsedda för rent vetenskapliga medarbetare utan direkt funktion inom den centrala organisationen. Dessa tjänster tillhöra emellertid mera den tekniskt vetenskapliga än den administrativa organisationen av ifrågavarande undersökningar. I enlighet med vad ovan uttalats torde därför spörsmålet om ifrågavarande tjänster äro av den vikt och beskaffenhet, att de böra uppföras å indragningsstaten eller över huvud taget avlönas av statsmedel, ligga utanför statskontorets bedömande. — Så är förhållandet även med den i motionen nr II: 397 väckta frågan om en personlig professur för docenten C. W. von Sydow.

Beträffande de i motioner framförda förslagen om inrättande vid landsmålsarkivet i Uppsala av en arkivarie- och en biträdesbefattning (motion nr I: 256) och vid vardera av Hyltén-Cavalliusstiftelsen i Lund och institutet för folkminnesforskning vid Göteborgs högskola av en arkivarie-tjänst (motion nr II: 397) må framhållas, att ingen av dessa tjänster synes äga något egentligt samband med den föreslagna centralorganisationen. Ej heller torde med avseende å dessa kunna åberopas de skäl, som andragits för inrättande av ovannämnda vetenskapliga medarbetarebefattningar. Därest dessa tjänster anses erforderliga, torde det ligga närmast till hands att för deras avlöning anlita andra medel än statsmedel.

I handläggningen av detta ärende hava, förutom undertecknade, deltagit statskommissarierna friherre Leijonhufvud, Nissen och Tottie.
Stockholm den 18 april 1929.

PER SÖDERMARK.

GUSTAF ALVE.

Carl Peyron.

Till Riksdagens sammansatta stats- och bankoutskott.

Genom remissresolution den 10 april 1929 har Kungl. Maj:t anbefallt allmänna civilförvaltningens lönenämnd att till riksdagens sammansatta stats- och bankoutskott inkomma med yttrande över Kungl. Maj:ts till inrevarande års riksdag avlätna proposition, nr 115, angående organisation av undersökningarna av svenska landsmål, ortnamn och folkminnen jämte vissa inom riksdagen i anledning härav väckta motioner, i vad angår de ifrågasatta tjänsternas placering i lönegrader och löneklasser; och får lönenämnden, som vid avgivande av det sålunda begärda yttrandet ansett sig hava att utgå ifrån att den av Kungl. Maj:t föreslagna organisationen i huvudsak kommer till genomförande, i ärendet anföra följande.

Det i förevarande proposition framlagda organisationsförslaget avser att på grundval av de redan nu verksamma, delvis statsunderstödda organen på ifrågavarande område åvägbringa ett fastare och mera systematiskt ordnande av det hittillsvarande insamlings- och undersökningsarbetet. Det fortsatta arbetet med folktraditionsundersökningarna tänkes sålunda skola såsom hittills försiggå inom de tre särskilda forskningsgebieten, nämligen ortnamnsundersökningen, folkmålsundersökningen och folkminnesforskningen, samt huvudsakligen bedrivs genom ortnamnskommittén, i förslaget benämnd ortnamnsnämnden, och genom de vid universitetet i Uppsala och Lund och vid Göteborgs högskola förefintliga instituten och sammanslutningarna för landsmåls- och folkminnesforskning. Vid en var av de tre undersökningsgrenarna skulle — närmast under en för varje undersökningsgren tillsatt nämnd — såsom ledare för eller medhjälpare vid ledningen av själva insamlings- och undersökningsarbetet varaktigt bindas ett antal av tillhoppa sju personer, vilka redan under längre tid ägnat sina krafter åt arbetet för folktraditionens utforskande. För dessa, i propositionen särskilt namngivna personer skulle inrättas personliga befattningar med löneförmåner enligt viss lönegrad av den i 9 § av avlöningsreglementet för allmänna civilförfattningen intagna löneplanen. Samtliga ifrågavarande befattningshavare skulle uppföras å allmänna indragningsstaten.

Beträffande till en början löneförmånerna för de föreslagna ledarna av insamlings- och undersökningsarbetet å ett vart av de tre arbetsfälten, nämligen ledaren av landsmålsundersökningen docenten A. H. Geijer, ledaren av ortnamnsundersökningen docenten G. F. J. Sahlgren samt ledaren av folkminnesundersökningen lektorn K. H. Celander, har i propositionen föreslagits, att nämnda personer skulle såsom befattningshavare å indragningsstat hänföras till 30:e lönegraden.

I betraktande av de stora fordringar på vetenskaplig utbildning, initiativkraft och organisationsförmåga, som måste ställas på de tre ledarna, om syftet med den nya organisationen skall kunna förverkligas, finner lönenämnden — oavsett de rent personliga kvalifikationerna hos de tilltänkta befattningshavarna — den sålunda föreslagna löneställningen lämpligt avvägd.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle vidare personliga befattningar å indragningsstat inrättas dels åt två vid landsmålsarkivet i Uppsala för närvarande anställda vetenskapliga medhjälpare, docenten J. A. Götlind och filosofie doktorn L. Levander, dels ock åt den nuvarande föreståndaren för Hylltén-Cavalliusstiftelsen för svensk folkminnesforskning vid Lunds universitet, docenten C. W. von Sydow, varjämte en dylik befattning skulle å allmänna indragningsstaten uppföras för den blivande föreståndaren för ett nybildat sydsvenskt landsmålsinstitut i Lund, lektorn S. J. Swenning. Av ifrågavarande fyra befattningar hava i propositionen de tre förra inplacerats i 28:e lönegraden, medan föreståndartjänsten vid sistnämnda landsmålsinstitut hänförs till lönegraden B 30.

Vad till en början beträffar de två förstnämnda befattningshavarna, måste lönenämnden för sin del ställa sig tveksam inför frågan, huruvida tillräcklig anledning förefinnes att tilldela dessa, vilka även i fortsättningen skulle vara underställda föreståndaren för landsmålsarkivet i Uppsala, tillika ledaren för folkmålsundersökningarna inom landet, den relativt höga lönegradsplacering, som i propositionen är åsyftad. Att märka är, att ett flertal nära jämförliga befattningshavare inom andra förvaltningsområden intaga en lägre ställning å löneskalan än som nu föreslås beträffande de ifrågavarande två vetenskapliga medhjälparna vid folkmålsundersökningarna. Sålunda må erinras, hurusom intendenterna (avdelningsföreståndarna) vid nationalmuseum, antikvarierna (avdelningsföreståndarna) vid vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien och statsgeologerna vid Sveriges geologiska undersökning samtliga äro inordnade i 26:e lönegraden, befattningshavare å vilka likaledes ställas stora krav i vetenskapligt och andra hänseenden. Nämnden anser sig därför för sin del böra ifrågasätta, huruvida icke sistnämnda lönegrad må anses tillfyllest jämväl för de nämnda befattningshavarna vid landsmålsarkivet i Uppsala.

I fråga om de båda övriga befattningshavarna lärer däremot en något förmånligare löneställning få anses motiverad med hänsyn till föreliggande arbetsuppgifter. Såsom föreståndare för och ledare av arbetet vid de båda forskningsinstitutet i Lund torde nu ifrågavarande tjänstemän komma att intaga en tämligen självständig ställning inom den nya organisationen med därav följande större ansvar för undersökningsarbetets ändamålsenliga bedrivande. Vad särskilt docenten von Sydow angår, skulle denne framdeles liksom hittills hava att meddela undervisning i folkminnesforskning vid Lunds universitet. Å andra sidan föreligger enligt lönenämndens mening knappast skäl att bereda föreståndaren för det blivande landsmålsinstitutet i Lund större löneförmåner än ledaren för folkminnesundersökningarna i sydsverige. Såvitt lönenämnden kan bedöma, torde de båda ledarna av arbetet inom de sydsvenska folkmåls- och folkminnesundersökningarna, lektorn Swenning och docenten von Sydow, komma att intaga en tämligen likartad ställning inom den nya organisationen. Därjämte vill det förefalla lönenämnden, som om viss skillnad i lönehänseende bör råda mellan ledaren av folkmålsundersökningarna i sydsverige och ledaren för folkmålsundersökningarna inom landet i sin helhet, vilken senare såsom sekreterare och ledamot av folkmålsnämnden torde få taga befattning med planläggningen av undersöknings- och insamlingsarbetet såväl inom de under landsmålsarkivet i Uppsala sorterande dialektområdena som ock inom det sydsvenska dialektområdet. Enligt Kungl. Maj:ts

förslag skulle ju ock på folkminnesforskningens område en differentiering i lön förefinnas mellan ledaren för insamlings- och undersökningsarbetet i sin helhet och den för undersökningarna i sydsverige ansvarige.

För sin del anser sig alltså lönenämnden, som finner den för docenten von Sydow föreslagna lönegradsplaceringen i lönegrad B 28 skälig och lämplig, böra förorda, att löneförmånerna jämväl för lektor Swenning bestämmas att utgå enligt sistnämnda lönegrad.

Beträffande samtliga de ovan omhandlade befattningshavarna har i den föreliggande propositionen icke blott framlagts förslag i fråga om lönegradsplacering utan jämväl gjorts uttalanden rörande den löneklass inom vederbörande lönegrad, enligt vilken lön till dem skulle utgå. Sålunda förutsattes, att de tre ledarna för ortnamns-, folkmåls- och folkminnesundersökningarna ävensom föreståndaren för landsmålsinstitutet i Lund skola erhålla rätt att uppbära lön enligt högsta löneklassen — den 33:e — inom 30:e lönegraden. Till de i lönegraden B 28 inplacerade befattningshavarna skulle lön utgå enligt 29:e löneklassen.

Lönenämnden vill till en början erinra, att 11 § av avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen innehåller regler för tillgodoräknande vid löneklassplacering efter befordran till ordinarie tjänst av förut utfört arbete. Bestämmelserna uti ifrågavarande paragraf hänföra sig dels till det fall (mom. 1) att vederbörande före sin befordran innehaft icke-ordinarie anställning i statens tjänst, dels ock till det fall (mom. 2) att den befordrade före ordinarieblivandet utom statens tjänst utfört arbete av direkt allmännyttig beskaffenhet. Vidare meddelas i 12 § föreskrifter rörande placering i löneklass av tjänsteman, som befordras från ordinarie tjänst i lägre lönegrad till sådan tjänst inom högre lönegrad.

Vad angår löneklassplaceringen för ifrågavarande befattningshavare, synes man böra skilja mellan å ena sidan lektorerna Celanders och Swenning, vilka för närvarande innehåva ordinarie statstjänst, samt å andra sidan de övriga fem tilltänkta befattningshavarna. I fråga om den senare gruppen äger Kungl. Maj:t på grund av bestämmelserna i förberörda 11 § 2 mom. av avlöningsreglementet möjlighet att i lönehänseende tillgodoräkna vederbörande utom statens tjänst utfört arbete, därest detta fyller de föreskrivna fordringarna i avseende å likvärdighet o. dyl. Beträffande den nuvarande sekreteraren i ortnamnskommittén, docenten Sahlgren, framgår emellertid icke av propositionen tydligt, om ej dennes verksamhet hos nämnda kommitté rätteligen är att betrakta såsom statsanställning. Skulle detta befinnas vara fallet, blir på grund av ovan åberopade 11 § 1 mom. hans löneklassplacering beroende på prövning icke av Kungl. Maj:t utan av den myndighet, varunder han kan komma att lyda. Därest emellertid det anses erforderligt att åt Sahlgren säkerställa de löneförmåner — 33:e löneklassen inom 30:e lönegraden — som i propositionen avses, torde beslut därom böra meddelas av riksdagen.

I fråga om de båda lektorer, som skulle beredas personliga befattningar inom den nya organisationen, får lönenämnden framhålla, att dessa såsom ordinarie befattningshavare inom ett ännu ej nyreglerat förvaltningsområde icke lära för placering i löneklass kunna åberopa de i sådant hänseende uti avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen meddelade föreskrifterna. Skulle i anslutning till propositionen placeringen i högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad befinnas böra tillförsäkras dem, torde sålunda särskilt beslut härom böra av riksdagen fattas.

Lönenämnden anser sig emellertid icke böra underlåta att framhålla, att man knappast kan bortse från de konsekvenser, som skulle kunna uppstå, därest tjänstgöring i en viss befattning finge tillgodoräknas för löneklassplacering vid befordran till tjänst inom högre lönegrad av den anledning, att vederbörande befattningshavare vid sidan av sin förut innehavda tjänst utfört allmännyttigt arbete av högre värde än det, som i den lägre befattningen i allmänhet ålegat honom.

Uti den i anledning av förevarande proposition inom första kammaren väckta motionen nr 256 har förordats en sådan utökning av den utav Kungl. Maj:t föreslagna organisationen av undersökningarna av svenska landsmål, ortnamn och folkminnen, att vid landsmålsarkivet i Uppsala på allmänna indragningsstaten anställas en landsmålsarkivarie i lönegraden B 20 (5,652 kronor) och ett kvinnligt biträde i lönegraden B 6 (2,484 kronor).

Såsom av propositionen framgår, hade ifrågavarande befattningar upptagits jämväl i det till grund för propositionen närmast liggande, av 1928 års folktraditionssakkunniga avgivna organisationsförslaget, dock med den skillnaden att befattningarna i fråga skulle uppföras å extra stat i lönegraden B 21 respektive B 7. Nämnade befattningar hava dock vid propositionens utarbetande ansetts icke nu böra uppföras å stat.

Därest riksdagen skulle finna skäl tillmötesgå det i ovanberörda motion framställda yrkandet om inrättande av en arkivariebefattning och en biträdestjänst vid landsmålsarkivet i Uppsala, torde befattningshavarna i fråga lämpligen böra, i anslutning till vad de sakkunniga föreslagit, avlönas såsom befattningshavare å extra stat enligt lönegrad B 21 respektive B 7. Begynnelseavlöningen till innehavaren av den förstnämnda tjänsten skulle då komma att utgå med ett belopp av 5,652 kronor och till innehavaren av den sistnämnda befattningen med 2,340 kronor.

I avgörandet av förevarande ärende hava deltagit undertecknad lönenämndens ordförande, ledamöterna Elliot, Almgren, Kôersner, N. A. Nilsson och P. Nilsson samt suppleanten Reinwall.

Stockholm den 24 april 1929.

ERIK STRIDSBERG.

Alfred Carlsson.